

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет

Кафедра загальної та регіональної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан
природничо-географічного факультету
Л.П. Міронєць
« 29 » _____ серпня _____ 2025
р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Регіональна географія країн Африки

Регіональна економічна і соціальна географія

галузь знань: 01 Освіта

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія. Біологія та здоров'я людини)

мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією природничо-географічного
факультету « 29 » _____ серпня _____ 2025
р.

Голова _____
(Міронєць Л.П. к.пед.н., доцент)

Суми – 2025

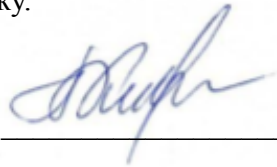
Розробник: Корнус Олеся Григорівна – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної та регіональної географії

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри загальної та регіональної географії

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року.

Завідувач кафедри

Корнус О.Г., канд. геогр. наук, доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
		Семестр:	
		8-й	7-й
		Лекції	
		8 семестр – 24 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		8 семестр – 24 год.	год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		8 семестр – 72 год.	год.
		Консультації:	
		8 семестр – 2 год.	год.
		Вид контролю: залік	
Загальна кількість годин – 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

є формування у студентів цілісного уявлення про природно-географічні, соціально-економічні, геополітичні та культурні особливості країн Африки, а також розвиток навичок комплексного країнознавчого аналізу та оцінювання їхнього місця і ролі в сучасному світі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- просторову організацію території Африки та її субрегіонів Північна Африка, Західна Африка, Центральна Африка, Східна Африка та Південна Африка;
- природні умови та ресурси країн регіону, їх вплив на господарську діяльність;
- демографічні особливості, динаміку та структуру населення;
- особливості формування та функціонування господарських систем країн Африки;
- сучасні тенденції економічного розвитку, інтеграційні процеси;
- ключові геополітичні проблеми та роль Азії у світовій економіці.

вміти:

- здійснювати комплексний географічний аналіз країн і регіонів Африки;
- оцінювати вплив природно-ресурсного, демографічного та економічного потенціалу на розвиток господарства;

- користуватися статистичними, картографічними та аналітичними матеріалами для характеристики країн;
- визначати місце окремих держав Африки у світовій економіці та міжнародних відносинах;
- застосовувати методи порівняльного аналізу для виявлення регіональних контрастів і спільних закономірностей розвитку;
- аргументовано формулювати власну позицію щодо перспектив розвитку країн та субрегіонів Африки.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає дотримання положень Кодексу академічної доброчесності СумДПУ імені А.С.Макаренка.

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	Глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал з регіональної економічної і соціальної географії; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що впливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації виділяє проблему, конструє гіпотези і перевіряє їх. При цьому здобувач освіти не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґрунтовує прийняті рішення, володіє різнобічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом.
82-89	Твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	Знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозмінених, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	Має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	Самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.

35-59	Не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом економічної та соціальної географії; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	Має лише загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

**Розподіл балів, які отримують
студенти залік**

Поточний контроль						Разом	Сума
РОЗДІЛ 1							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	100
10	10	10	10	10	10		
Контроль самостійної роботи						40	
5	5	10	10	5	5		

Згідно Положення «Про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені

А.С. Макаренка» від 27.04.2020 р., можливе зарахування результатів навчання з окремої теми/тем, розділу, індивідуального завдання (контрольної роботи) чи дисципліни в цілому, здобутих за цими видами освіти. Обсяг зарахування в годинах/кредитах ECTS визначається згідно переліку компетентностей і результатів навчання, передбачених даною робочою програмою. Зарахування результатів навчання, здобутих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється у відповідності до пунктів 3.6-3.9 названого Положення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС)

організації освітнього процесу», затвердженого Вченою Радою СумДПУ імені А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Засобами та формами оцінювання є: усне та письмове опитування, тестування, індивідуальна доповідь, індивідуальне навчально-дослідне завдання, участь у дискусіях, залік. Оцінювання знань та навичок студентів враховує всі види занять, які передбачені програмою навчальної дисципліни. Загальна оцінка з дисципліни складається з поточних оцінок, які студент отримує під час практичних занять, виконання завдань самостійної роботи, контрольних робіт тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Африка та її регіони.

Тема 1. Коротка економіко-географічна характеристика Африки

Тема 2. Комплексна характеристика країн Північної Африки

Тема 3. Комплексна характеристика країн Західної Африки

Тема 4. Комплексна характеристика країн Центральної Африки

Тема 5. Комплексна характеристика країн Східної Африки

Тема 6. Комплексна характеристика країн Південної Африки

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин						Кількість годин					
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	консультації	самост. роб.		лекції	практичні	лабораторні	консультації	самост. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Країни Європи												
Тема 1. Коротка економіко-географічна характеристика Африки	14	2	2			10						
Тема 2. Комплексна характеристика країн Північної Африки	32	6	6			20						
Тема 3. Комплексна характеристика країн Західної Африки	20	4	4			12						
Тема 4. Комплексна характеристика країн Центральної Африки	18	4	4			10						
Тема 5. Комплексна характеристика країн Східної Африки	18	4	4			10						

Тема 6. Комплексна характеристика країн Південної Африки	18	4	4			10						
Усього годин	120	24	24			72						

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Геополітичні, природні та демографічні особливості Африки	2	
2.	Географічні особливості та геополітичне значення Північної Африки	6	
3.	Географічний аналіз Західної Африки: природно-ресурсний, демографічний та господарський виміри	4	
4.	Географічні особливості та економічний розвиток країн Центральної Африки	4	
5.	Комплексна країнознавча характеристика країн Східної Африки	4	
6.	Регіональні особливості країн Південної Африки	4	
	Усього	24	

Теми лабораторних занять

Виконання лабораторних робіт даною робочою програмою не передбачено.

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

- Гусева Н. В. Регіональна економічна і соціальна географія: Америка. Австралія та Океанія. Африка : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. — 168 с.
<http://soc-econom-region.univer.kharkov.ua/wp-content/uploads/2017/07/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%A0%D0%95%D0%A1%D0%93.pdf>
- Ємчук Т.В., Чубрей О.С. Основи соціально-економічної географії країн і регіонів світу : навч.- метод. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 88 с.
<https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2523>
- Книш М. М. Регіональна економічна і соціальна географія світу (Латинська Америка та Карибські країни, Африка, Азія, Океанія) = Regional Economic and Social Geography of the World (Latin America and Caribbean countries, Africa, Asia, Oceania) : навчальний посібник / М. М. Книш, О. І. Мамчур, І. В. Ванда. – 2-ге вид., випр. і допов. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – 372 с.
https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Knysh_Mamchur_Vanda_Rehionalna-ESH_2022-book.pdf

4. Мандрик І. П. Регіональна економічна і соціальна географія : конспект лекцій / Волинський національний університет імені Лесі Українки, географічний факультет, кафедра економічної та соціальної географії. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2021. 261 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19539>
5. Сюткін С.І. Курс лекцій з географії світового господарства. Суми : СумДПУ, 2020. 142 с. <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/8880>
6. Mamchur, O., & Vanda, I. (2022). The place of South Asia in the world economy: humangeographical, geo-economic and geopolitical aspects. Human Geography Journal, 32, 110-119. <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2022-32-12>
7. World Regional Geography (2025). <https://pressbooks.atlanticoer-relatlantique.ca/worldgeo/front-matter/introduction/>
8. World Regional Geography - People, Places and Globalization. (2025) [https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Geography_\(Human\)/Book%3A_World_Regional_Geography_-_People_Places_and_Globalization](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Geography_(Human)/Book%3A_World_Regional_Geography_-_People_Places_and_Globalization)

Додаткові

1. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 148 с. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Regional_eko_sots_heohr_rozvyeni_krainy_2019.pdf
2. Регіональна економічна і соціальна географія: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 103 «Науки про Землю» (Географія) ОС «Бакалавр» / укладач Т.Ю. Лужанська – Мукачєво: МДУ, 2017. - 42 с. <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1786/1/luzansjka.pdf>
3. Сюткін С.І. Регіональна економічна і соціальна географія : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Частина 2. Африка, Америка та Австралія з Океанією. Суми: ФОП Цьома С.П., 2018. 40 с. <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/3767>

Інформаційні ресурси

1. <https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=13568#section-5> – дистанційний курс в Moodle (денна форма навчання)
2. Institute for Economics and Peace. URL: <http://www.economicsandpeace.org>
3. International Finance Corporation . URL:<http://www.ifc.org>
4. International monetary Fund URL: <http://www.imf.org>
5. North American Free Trade Agreement/ URL: <http://www.nafta-sec-alena.org>
6. Open Society Foundations /URL: <http://www.soros.org>
7. Organization of the Petroleum Exporting Countries URL: <http://opec.org>
8. Paris Club. URL: <http://www.clubdeparis.org>
9. The Club of Rome. URL: <http://www.clubofrome.org>
10. United Nations. URL: <http://www.un.org>
11. World Bank. URL: <http://www.worldbank.org>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор).
2. Відеофільми до лекцій.
3. Презентації за темами курсу.